

Rec de Dalt / Rec de la Vila

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca:	Alt Penedès
Lloc/Adreça:	Des de la Passada fins tornar a desembocar al riu de Bitlles al costat del molí de la Font.
Emplaçament	Riba dreta del riu de Bitlles.

Coordenades:

Latitud:	41.45082
Longitud:	1.701
UTM Est (X):	391499
UTM Nord (Y):	4589619

Classificació

Número de fitxa	08232 - 5
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani
Segle	XI-XX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	El caixer i les altres estructures de la canalització han sofert nombroses variacions al llarg del temps.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	POUM 12/05/2012
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	ACEQUIA COMUNAL, C./Vilafranca, 14. 08776 Sant Pere de Riudebitlles
Fitxes associades:	
<u>Pont del Cavaller</u>	
Autoria de la fitxa	ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo

Data de registre de la fitxa: ds., 15/05/1999 - 02:00
Autoria de la darrera revisió: Marta Lloret Blackburn-Antequem, S.L.
Data de la darrera revisió: dl., 18/01/2021 - 11:00

Descripció

Rec important per a regar l'horta, per a fabricar paper i, en general, per a energia hidràulica. Prové de la Passada, en terme de Sant Quintí, i acaba a cal Carol, dins el nucli urbà. Oficialment, és anomenat "la sèquia comunal"; per a la gent de la població "rec de la Vila" i per als paperers "rec de Dalt", al segle XVIII, també s'havia dit "Rec Major". Al llarg del seu camí es bifurca en molts canals. Després de recórrer el terme municipal de Sant Quintí de Mediona, i passar pel molí del Fogàs, encara no de Sant Pere, s'endinsa per fi a aquest municipi, arribant a cal Bielet i posteriorment, penetrant per les Planes. És en aquest punt on la riera de Mediona canvia de nom i es transforma en el riu de Bitlles. Després de deixar les Planes i passar per la Bassa, travessa el camí d'accés a aquesta masia, vorejant la zona de regadiu del molí de les Toeses, on arriba finalment. Aquí, una branca agafa aigua per la bassa de l'antic molí, que encara conserva en molt bon estat la roda que movia l'aigua. El canal continua des de aquest punt, passant ara per l'antic Forn del Sabater, i creuant per sobre el Torrent d'en Guilló, que és salvat mitjançant l'aqüeducte del Pont Nou. Voreja la zona del Canyet, resseguint la muntanya de Sant Jeroni fins arribar als molins de Dalt i, després de deixar al costat la bassa de Cal Jan, a partir d'aquí es vertebra en dos ramals: un que passa pel molí de Cal Maçana cap el nucli urbà i que servia també a l'antic Escorxador, anomenat més popularment rec de la Vila, arribant al camí vell de Sant Quintí, per on entra a la vila. El Rec de la Vila passa pel darrere de les cases d'aquest carrer i arriba a la plaça de les Eres. Continua pel camí que comunica la plaça amb el camí de Baix, aquest era conegut com Darrere el Rec. Finalment seguint les eixides del camí arriba al riu passant per diversos molins: cal Ròmul, cal Ton del Pere, cal Xerta, cal Carol, el molí de la Font o de Fontanilles, i un altre avui desaparegut anomenat el Molinet o molí de Moray, que es situava entre cal Ròmul i cal Ton del Pere. També té una altra derivació que va cap les planes de la Baieta, salvant el torrent del mateix nom per un petit aqüeducte. Un segon ramal, de caràcter més agrícola i no tan intens com el del rec de l'Horta, que va cap els horts de Can Prades i l'Arrabassada, on es troben dos aqüeductes més, el del Cavaller - que salva el torrent de Can Prades-, i el del Sabater, que salva el torrent homònim. El Rec, des del seu naixement, alimenta 16 molins paperers al llarg del seu recorregut, diferents basses, i els múltiples bitllots que hi ha ajuden a distribuir l'aigua convertint extenses zones en terrenys de regadiu. El més interessant del seu trajecte, pel que fa a la seva funció de canal de regadiu està als encontorns de les masies de les Planes i de les Planes Noves. Els materials amb que està executat varien molt en funció del lloc i de l'última reparació que s'hi hagi fet.

Observacions:

L'aqüeducte del Pont Nou es va fer per passar-hi aquest rec. El mapa s'ha extret de GUILLÉN, Lúdia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà.

Història

La concessió de les aigües (10.000.000 de litres d'aigua diaris), les quals afloren al municipi de Sant Quintí, sembla que té el seu origen en la donació del terme, ja que foren donades conjuntament per Guifré i la seva muller Guisla, comptes de Cerdanya, al monestir benedictí de Sant Martí de l'Isola Gallinara, l'any 1012.

Confirma aquest fet una sentència a favor del monestir de Sant Pere de l'any 1281 sobre l'ús del pont per regar les terres del monestir (TORRENTS, A. En premsa). Datat el 24 d'octubre de l'any 1487, existeix un document de venda de la casa de les Planes Velles, propietat de Joana Queralt, esposa de Joan Romanyà, a Joan Miquel. En aquest document s'identifica el nom de la casa com "mas Lotats" i la venda inclou, a més d'edificis, terres, honors, possessions, horts, camps, deveses i vinyes; el que sembla més interessant els "reguis, aquis" i "aqueductibus". En el segle XVI, en un document datat l'any 1527, l'Abat de Montserrat donà llicència a Joan Miquel per construir un o més molins fariners i paperers al pujol de Lloranès. El 23 d'abril de 1757 es va fer el primer reglament conegut d'ús del canal, entre l'abadia, l'Ajuntament i el Marqués de Llió. En aquest reglament es parla de la necessitat de fer diverses obres: eixamplar el canal, fer diversos "trastelladors", ponts i desguassos per evitar que les aigües pluvials embrutessin el rec, donar sortides d'aigua a diversos propietaris i fer tapar forats a altres. Les obres s'haurien de pagar per una banda pel Marqués i Antoni Rovira i per altra, pel comú. El 27 d'agost de 1758, l'arrendador del molí del marquès de Llió, Francesc Busquer, explicava en una carta que alguns veïns treien aigua del rec per tirar-la a la riera i que el batlle utilitzava el rec per amagar el seu cànem en comptes de la riera, els regidors de l'Horta Subirana prenen aigua per al seu rec, així mateix les dones agafaven aigua per rentar, La resposta del comú va ser la d'empresonar el denunciador. El 30 de novembre de 1760 Antoni-Joan Rovira estava completament arruïnat i va vendre a l'encant el molí fariner i els dos molins paperers que tenia. Van ser adquirits tots pel marquès de Llió, el qual es va convertir en el major propietari de molins de la conca del riu de Bitlles. El 24 de juliol de 1783 es data una carta de queixa dels paperers Josep Llorens i Francesc Farreras a l'abat de Montserrat respecte de la manca d'aigua del rec, fet que obeïa a l'actuació dels pagesos. El 1936 movia les rodes de fusta dels següents molins paperers: Molí del Maçana, Cal Ròmul, Cal Ton del Pere, Cal Xerta, Cal Carol i el molí de la Font. Entre cal Ròmul i cal Ton del Pere havia existit un altre dit del Molinet o molí de Moray.

Bibliografia

AMAT et al. (1990) El Paper. Programa de Festa Major. Sant Pere de Riudebitlles. CARDÚS, Cristòfor (1936) "Els noms de lloc de Catalunya. Sant Pere de Riudebitlles" dins de COROMINES, J.; RIBES, E. "Per al recull dels noms de lloc de Catalunya", extret de "Mai enrera", Butlletí del Centre Excursionista de Gràcia, Febrer-Març 1936, p. 14, 17, 22, nota 20, 61, 122 Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Societat Catalana de Geografia. Filial de l'Institut d'Estudis Catalans. EXCURSIÓ ... (1999) "Excursió a peu pel Penedès: Sant Pere de Riudebitlles" Gran Penedès, Núm. 52, pp. 15-20, Vilafranca del Penedès, Institut d'Estudis Penedesencs. GUILLÉN, Lúcia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà MADURELL I MARIMON, J. M. (1972) El paper a les terres catalanes. Contribució a la seva història. 2 vols. Barcelona. Fundació Salvador Vives Casajuana. TORRENTS I ALEGRE, J. (1998) Sant Pere de Riudebitlles. Text mecanografiat. Sant Pere de Riudebitlles. TORRENTS, A. (en premsa) "La lluita per l'aigua: pagesos i paperers en el segle XVIII" Homenatge a Jordi Nadal. VIRELLA TORRAS, Xavier (1994) "Sant Pere de Riudebitlles i el seu rec" a "Gran Penedès", Núm. 41, pp. 23-32, Institut d'Estudis Penedesencs

